

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Arene suhtautuu kriittisesti hallituksen esityksestä jäädyttää opintotukilain mukaisen opintoraha sekä opintorahan huoltajakorotuksen indeksikorotukset vuosille 2024–2027.
- Opiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien leikkaaminen tulee heikentämään opiskelijoiden kykyä keskittyä täyspäiväisesti korkeakouluopintoihin. Opintotuen leikkaukset kohdistuvat erityisesti nuoriin, toisen asteen opinnoista korkeakouluihin siirtyviin opiskelijoihin.
- On tärkeää myös muistaa, että lakimuutoksessa esitetty asumistuen indeksijäädytys vuosille 2024–2027 kohdistuu myös opiskelijoihin, jolloin opiskelijoiden etuuksiin kohdistuu useampi samanaikainen leikkaus.
- Monta korkeakoulukaupunkia vaivaa akuutti opiskelija-asuntopula, eikä tilannetta helpota hallituksen päätös leikata erityisryhmien investointiavustuksia. Asuntopula vaikuttaa opiskelijoiden vuokratason ja siten elinkustannuksiin.

Suomi on asettanut tavoitteeksi nostaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuutta nuorissa ikäluokissa 50 % vuoteen 2030 mennessä. Jo nykyisillä rahoituspäätöksillä tiedämme, että tavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa edes vuoteen 2035 mennessä. Merkittävimmän esteen tavoitteen saavuttamiselle tekee korkeakoulujen rahoitus, mutta myös opintososiaalisilla etuuksilla on merkitystä nuorten aikuisten halukkuuteen hakeutua opiskelemaan korkeakoulututkintoa ja mahdollisuuksiin keskittyä opintojen suorittamiseen täyspäiväisesti.

Arene pitää lakiesitystä opiskelijoiden opintorahan ja opintoraha huoltajakorotuksen leikkaamisesta lyhytnäköisenä toimenä, joka vaikeuttaa entisestään tavoitetta nostaa nuorten koulutustasoa.

Opintorahan indeksikorotusten jäädyttäminen osuu erityisesti toisen asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen korkeakouluun siirtyviin nuoriin, koska tässä joukossa opintotuen käyttö on kaikkein yleisintä. Kansallisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta on pidetty keskeisenä, että korkeakouluopintoihin siirryttäisiin mahdollisimman nopeasti toisen asteen opintojen jälkeen. Opintotuen leikkaaminen näissä inflaatioluvuissa tulee vaikuttamaan merkittävästi opintotuen reaaliseseen tasoon ja siten nuorten valmiuteen siirtyä korkeakouluopintoihin heti toisen asteen opintojen jälkeen.

Opintorahan leikkaus yhdessä aikuiskoulutustuen leikkauksen kanssa voi vaikuttaa myös työuran aikana osaamistasoaan nostavien henkilöiden kykyyn nostaa koulutustasoaan. Esimerkiksi sairaanhoitajaksi opiskelevat lähihoitajat ovat käyttäneet aikuiskoulutustukea hyödyksi opintojen aikaisen elämisen rahoittamiseen. Jo nyt alhainen opintotuki on ollut este niiden henkilöiden kouluttautumiselle, joilla ei ole ollut oikeutta aikuiskoulutustukeen. Aikuiskoulutustuen poistaminen ja opintotuen tason laskeminen tulee entisestään vaikeuttamaan pienipalkkaisten työntekijöiden mahdollisuuksia nostaa koulutustasoaan.

Opintorahan ja opintorahan huoltajakorotuksen lisäksi hallituksen esityksessä esitetään asumistuen indeksijäädytystä vuosille 2024–2027. Myös asumistuen indeksijäädytys osuu korkeakouluopiskelijoihin opintotukea koskevien jäädytysten tavoin. Arene pitää kohtuuttomana, että samaan ryhmään kohdennetaan useita leikkauksia indeksijäädytysten muodossa.

Opintososiaalisten etuuksien leikkaaminen vaikuttaa myös opiskelijoiden opintojen aikana tekemiin ratkaisuihin. Korkeakouluopiskelijoiden halukkuus esimerkiksi lähteä vaihto-opintoihin on laskenut merkittävästi viime vuosien aikana, jo ennen globaalia koronapandemiaa. Korkeakouluille asetettujen läpäisyn tehostamistavoitteiden lisäksi opintotukeen tehdyt heikennykset ovat vaikuttaneet merkittäväällä tavalla opiskelijoiden alttiuteen lähteä vaihto-opintoihin. Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälistymisellä on merkittävä vaikutus koko suomalaiseen työelämään vaihtojen tuomien kontaktien, kokemusten ja osaamisen kautta.

Monessa korkeakoulukaupungissa on myös akuutti pula opiskelija-asunnosta. Hallitus on ohjelmassaan linjannut erityisryhmien investointiavustuksien leikkaamista 47 miljoonalla eurolla. Heikko opiskelija-asuntotarjonta vaikuttaa oleellisesti opiskelijoiden elinkustannuksiin ja tilanne on pahenemassa entisestään, kun korkeakoulut ovat kasvattamassa kansainvälisten opiskelijoiden määriä lähivuosina. Arene korostaakin, että korkeakoulukaupunkien opiskelija-asuntotarjonnan tilanne tulee myös huomioida etuusleikkauksia tehtäessä ja ryhtyä toimenpiteisiin, jolla riittävä opiskelija-asumisen tarjonta varmistetaan.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry